

vlerk

TIJDSCHRIFT VAN DE
VOGELWERKGROEP
ARNHEM E.O.

#2
2025

BESCHERMEN
Gierzwaluwen op
de Paasberg

EXCURSIEVERSLAGEN
De Prunje en
Arkemheen

DEVERZWALUWEN
Zwaluwwand in
Waterrijk

Redactioneel

Lekker naar buiten!

De tweede Vlerk alweer van 2025. En ook de eerste onder onze nieuwe voorzitter Pieter Pijnenburg. In deze Vlerk stelt hij zich aan ons voor en schetst zijn eerste indruk van de VWG.

Verder weer interessante en leuke artikelen voor in de kleine uurtjes binnen. Maar ga vooral naar buiten en geniet van de vele vogels in ons werkgebied!.

OEVERZWALUW Koos Dansen

Aanleverdatum
kopij nieuwe Vlerk

**1 SEPTEMBER
2025**

6

Gierzwaluwen op de Paasberg

Theo Verhoeven over bescherming in de wijk

18

Oeverzwaluwenwand in Waterrijk

Koos Dansen vertelt over de voorbereidingen voor het broedseizoen

22

Mijn vogelmoment

Edwin Wieman schetst zijn vogelmoment. Wie volgt?

36

Jaar van de Torenvalk

Koos Dansen geeft een inkijkje in een Torenvalkgezin

VOORWOORD VAN DE NIEUWE VOORZITTER

DOOR PIETER PIJNENBURG

Met gepaste trots presenteren wij u weer een nieuwe editie van De Vlerk, het tijdschrift van Vogelwerkgroep Arnhem. Een blad vol boeiende observaties, inspirerende verhalen en de onverminderde passie van mensen die zich inzetten voor onze vogels in ons werkgebied en hun leefomgeving.

Een nieuw hoofdstuk

Deze editie markeert een bijzonder moment binnen onze vereniging: het afscheid van onze voorzitter, Herman Boesveld. Jarenlang (zes jaar lang) was hij het gezicht van onze werkgroep. Een bevlogen kracht die met, humor en toewijding richting gaf aan onze vereniging. Onder zijn voorzitterschap zijn tal van initiatieven ontstaan, en de samenwerking tussen de verschillende werkgroepen is in die periode aanzienlijk versterkt. Namens het hele bestuur én de leden: hartelijk dank voor alles wat je

voor ons hebt betekend!

Als nieuwe voorzitter ben ik begonnen aan een ronde langs onze verschillende werkgroepen. Een eerste kennismaking, maar ook een bevestiging van iets wat ik al wist: onze vereniging barst van de kennis, toewijding en liefde voor vogels en natuur.

Achter de schermen: onzichtbaar maar onmisbaar

De Werkgroep Onderzoek is druk bezig met de analyse van broedvogeldata en levert waardevolle inzichten over trends in ons werkgebied. De redactie van De Vlerk zorgt

”

Onze vereniging barst van de kennis, toewijding en liefde voor vogels en natuur.

met veel zorg voor een informatief en aantrekkelijk tijdschrift waarin leden zich herkennen. De Excursie Werkgroep organiseert activiteiten die niet alleen informatief zijn, maar ook het groepsgevoel versterken. De excursies zijn zeer in trek en binnen de kortste keren volgeboekt. En de Werkgroep Bescherming – vaak onzichtbaar voor het grote publiek – is momenteel intensief bezig met het opstellen en indienen van zienswijzen om verdere ruimtelijke druk door Defensie in ons werkgebied te voorkomen. Hun werk is essentieel voor het behoud van onze natuurgebieden.

Een rijk palet aan werkgroepen

Naast deze groepen is de Trekwerkgroep bijzonder actief. Deze verrast regelmatig met mooie waarnemingen. Voor Sovon wordt het werkgebied met tal van tellingen geïnventariseerd. Denk aan de Broedvogelmonitoring, Meetnet Agrarische Soorten, Meetnet Urbane Soorten, Meldingen zeldzame broedvogels, Watervogeltelling, Slaapplaatstelling en zo vergeet ik er zeker nog een aantal. De diverse tellingen leveren enorm veel data op. Als bestuur zullen wij proberen de diverse uitkomsten zoveel mogelijk met jullie, de leden, te delen.

Samen vooruit

Wat me als voorzitter het meest opvalt, is hoe sterk het fundament van onze werkgroep is. Tegelijkertijd liggen er ook kansen: hoe bereiken

we een breder publiek met onze kennis? Hoe betrekken we nieuwe, jonge leden bij ons werk? En hoe zorgen we dat we ook op beleidsniveau gehoord blijven worden?

Laten we daar samen werk van maken! Ik heb in het bestuur een aantal mensen om mij heen die zeer gedreven zijn en er alles aan doen om de Vogelwerkgroep verder te brengen. Heerlijk om in dit warme bad te mogen stappen.

Veel leesplezier met deze editie van De Vlerk, en hopelijk tot ziens bij een van onze activiteiten in het veld of wellicht op de startborrel begin oktober in de Molenplaats in Sonsbeek, Arnhem. De voorbereiding is in volle gang.

Met vriendelijke groet,
Pieter Pijnenburg. ■

Pieter Pijnenburg is voorzitter van de VWG Arnhem.

GIERZWALUWEN OP DE PAASBERG

DOOR THEO VERHOEVEN

De werkgroep Groen Paasberg/ Wellenstein heeft de indruk dat er steeds minder Gierzwaluwen nestelen in de wijk, doordat pannen worden vernieuwd bij dakisolatie e.d. De vraag is of het zinvol is om in de wijk gierzwaluwnestkasten te promoten en de mensen aan te bieden. Hieronder wil ik proberen daar een antwoord op te geven.

Gierzwaluwen zoeken broedplaatsen in spleten en gaten van gebouwen. De mooie oude woningen op de Paasberg en andere wijken waren minder goed afgewerkt dan de tegenwoordige nieuwbouw. De Gierzwaluwen vonden in de oude woningen openingen onder de dakgoten, overstekken, aansluitingen bij dakkapellen of onder de kantpannen.

De vogels hadden in deze wijken de voor hen zo belangrijke veilige openingen ontdekt, waarin ze jaar op jaar terugkeerden. Het is voor de gierzwaluw een reëel probleem als deze ontdekte veilige plekken, waar al tientallen jaren generaties jonge vogels uitvlogen plotseling zijn afgedicht.

Zoals in veel gevallen zijn de huizen op de Paasberg en Wellenstein de laatste jaren gerenoveerd en geïsoleerd, waardoor veel van de bestaande invliegopeningen waar o.a. Gierzwaluwen nestgelegenheid vonden, verloren zijn gegaan.

De Gierzwaluw is zeer trouw aan zijn nestplaats en komt ieder jaar weer graag terug, vaak onder een exact dezelfde kapotte dakpan of opening onder een dakoverstek om te gaan broeden.

De Gierzwaluw is dus zeer plaatstrouw, maar eenmaal verdwenen heb je ze niet zomaar terug. Ze zijn uiterst voorzichtig om een nieuwe voor hen veilige plaats in te vliegen.

Het is een goed plan om te proberen met alternatieve nestgelegenheid de Gierzwaluw weer terug te krijgen.

Een nestkastenproject voor bewoners van de Paasberg zou heel mooi zijn.

Wel is het zinvol om te kijken welke nestkasten of andere alternatieven je gaat gebruiken en waar je die gaat ophangen. De Gierzwaluw is heel voorzichtig om een nieuwe nestplek in gebruik te nemen.

Naast het eigenlijke nest is ook de functionele leefomgeving van belang om het nest in stand te houden. De functionele leefomgeving moet aan het volgende voldoen:

Gierzwaluwen hebben een vrije uitvliegroute van minimaal 3 meter onder de opening van het nest en minimaal een meter breed nodig, omdat ze niet vanuit het nest kunnen opstijgen en zich daarom eerst naar beneden laten vallen;

Geen belemmerende elementen in de in- en uitvliegroute zoals bomen, vlaggenmasten, steigers, etc.;

Bij broedlocaties naast wegen is het van belang dat de uitvliegopening hoog genoeg is, zodat er geen verkeersslachtoffers kunnen vallen.

Het gierzwaluwproject gaat van start

Op de lentemarkt van 18 mei 2024 hebben we namens Vogelwerkgroep Arnhem e.o. informatie gegeven aan bewoners. Er was veel serieuze interesse op deze gezellige groenmarkt.

In de wijkkrant Paasberg/ Wellenstein is informatie gepubliceerd en een oproep gedaan aan wijkbewoners om te melden waar de Gierzwaluw broedt.

Op donderdag 27 juni 2024 hebben we

met een groep mensen van Groengroep Paasberg, Vogelwerkgroep Arnhem e.o., wijkbewoners en de stadsecoloog Arnhem een gierzwaluwinventarisatie gedaan. We waren met 14 zeer gemotiveerde en enthousiaste mensen.

We hebben de wijk verdeeld in drie gedeelten. Ieder gedeelte is door een groep mensen nauwkeurig bekeken van 20:00 tot 21:45 uur.

1e gedeelte

Met als kern rondom de oude Paasbergkerk en de Da Costastraat

2e gedeelte

Met als kern Jacques Perkstraat en Herman Heijermansstraat

3e gedeelte

Met als kern Adama van Scheltemastraat.

Figuur 1. Overzicht Paasberg Wellenstein

Groep 1

Deze groep ziet hoog boven de kerk regelmatig een groep Gierzwaluwen foerageren. Er wordt een groep van 18 Gierzwaluwen gezien en een paar keer een groep van 7 die laag over de kerk giert. Er is een invlieger geconstateerd bij aansluiting dak en toren (Figuur 3) waar een

kleine ruimte tussen de loodslab zit. Dit is te zien vanaf Tollensstraat, de oostzijde. Een bewoner aan de Tollensstraat meldt dat ze de Gierzwaluwen die voor de renovatie van het dak hierover scheerden wel mist. Er worden nog wel Gierzwaluwen gezien, maar veel minder met aanmerkelijk minder spektakel.

Figuur 2. Oude Paasbergkerk gezien vanaf de Tollensstraat

Figuur 3. Invliegopening Paasbergkerk aansluiting loodslab

Groep 2

Deze waarnemers zien groepen foeragerende Gierzwaluwen hoog boven het pleintje van de J. Perkstraat en de H. Heijermansstraat. Ze zien ook geregeld veel spektakel van 6 á 7 Gierzwaluwen achter elkaar aan gierend over de daken en langs de woningen van het pleintje. Ook scheren er Gierzwaluwen over de daken richting Bronbeeklaan. Dat levert een mooi

spektakel op. Als ze een van de bewoners van de woningen aan deze vliegroute spreken blijkt hij bereid te zijn nestkasten op te laten hangen aan zijn gevel. Andere bewoners rondom dit pleintje zullen hiervoor nog benaderd worden. Twee van de waarnemers wonen in de straat en gaan de activiteiten van de Gierzwaluwen in de gaten houden en zullen uitkijken naar meer invliegplekken.

Figuur 4. Overzicht vanaf pleintje Jacques Perkstraat en Heijermansstraat.

Figuur 5. Donderdag 27 juni, 14 zeer gemotiveerde en enthousiaste mensen van Groengroep de Paasberg, Vogelwerkgroep Arnhem e.o., wijkbewoners en stadsecoloog

Groep 3

Deze waarnemers zien vanuit de Couperusstraat dat zich aan de achterkant van de Bronbeeklaan in een van de woningen twee nestpannen bevinden. Dit huis ligt meer langs de Velperweg, maar heeft de ingang in de kopgevel aan de Bronbeeklaan.

De bewoner vertelt dat ze er nog niet heel lang woont, maar dat de pannen door de vorige bewoner zijn geplaatst. Ze heeft er nog nooit Gierzwaluwen in en uit zien vliegen, maar zou er voortaan wel beter op letten en bij succes zou ze ons via de mail op de hoogte houden. Ze klonk in ieder geval enthousiast. De verslaglegger van de groep sprak de bewoonster van een woning aan de Adama van Scheltemastraat aan, waar ze een invliegplek vermoedt. Deze mevrouw is enthousiast en heel goed op de hoogte en neemt ons mee naar de achtertuin, waar ze een gierzwaluwkast toont, die hoog aan de achtergevel hangt. Gierzwaluwen hebben hier nog niet genesteld, de kast is bezet door mussen. “Dat kunnen we ze moeilijk kwalijk nemen.” Ook heeft ze in het pannendak aan de achterzijde twee nestpannen laten aanbrengen. Daarin wordt, voor zover ze weet, ook nog niet gebroed; dit dak ligt aan de noordkant.

Dezelfde mevrouw vertelt dat bij de burens ook een nest is geweest, dat enkele jaren geleden helaas bij een dakrenovatie verloren is gegaan. Tot grote spijt van de bewoners, die zich niet van het nest bewust waren. In dezelfde straat zien de waarnemers een invlieger. De plek is op de foto hieronder gemarkeerd. Op het eerste gezicht lijkt de opening nauwelijks groot genoeg, maar er is kennelijk toch genoeg ruimte. Bovendien ligt het nest ook nog op het zuiden. De bewoner is niet op de hoogte van het nest, maar zolang ze er nog woont hoeven we ons waarschijnlijk over het nest geen zorgen te maken.

Figuur 6 invliegopening kierende dakpan Adama van Scheltemastraat 12

Historie Paasbergkerk

In een oude Apus uit 1998, het blaadje van de stichting Gierzwaluwenwerkgroep Nederland, lees ik dat onder het dak van de Nederlandse Hervormde kerk op de Paasberg sinds jaar en dag een gierzwaluwkolonie huisde. Door teruglopend kerkbezoek is de kerk toen gesloten. Voor sloop en nieuwbouw werd gevreesd. Door jarenlang krachtig en vasthoudend verzet van wijkbewoners is het daar niet van gekomen. De kerk is door een particulier gekocht en in 1998 gerenoveerd.

De nieuwe eigenaar was toen bereid om mee te werken aan het behoud van de gierzwaluwkolonie. Omdat er voor de oude pannen (Romaans tap toelopend) geen nestpannen gemaakt werden, is er toen in twintig pannen een gat gemaakt, waarover een lodenkap is gevouwen. Een hele operatie. Piet Kok maakte twintig dakpannen met een loden cockpit. Jaap Bouma, lid van Vogelwerkgroep Arnhem e.o., woonde in 1998 tegenover de kerk en was betrokken bij deze operatie.

Tevens zijn er onder de betimmering van de dakgoot extra invliegopeningen gemaakt. Uit meerdere gesprekken met buurtbewoners blijkt, dat deze alternatieve invliegplekken bij de aangepaste dakpannen door Gierzwaluwen volop gebruikt zijn. Of de gaten onder de betimmering gebruikt zijn is niet bekend, ook hebben wij hier geen activiteit gezien.

Een aantal jaren daarna heeft de kerk een andere bestemming gekregen. Er zijn appartementen in de kerk gebouwd, waarbij het dak wederom is aangepast met meer, moderne ramen en de oude pannen, ook de aangepaste gierzwaluwpannen, vervangen zijn door moderne pannen. De bijzonder mooie kerk is behouden. Er huizen nu dus mensen.

De invlieggaten onder de holle dakgoten zijn er nog steeds, maar bij inventarisatie op 27 juni 2024 hebben we hier helaas geen activiteit gezien. De vraag is nu, of er nog Gierzwaluwen huizen in de Paasbergkerk. Op 27 juni 2024 hebben we in ieder geval nog één invliegplek onder loodslab gezien (zie figuur 3). Niels, de zoon van de vakman de heer Kok, die de loden huijjes heeft gemaakt, woont sinds enige jaren op de Paasberg en was er de avond 27 juni 2024 ook bij om te inventariseren, zie zijn verslag van Groep 3.

Met deze gegevens en het overzicht van de inventarisatie hebben we een plan gemaakt voor het volgende broedseizoen. We gaan alternatieve nestgelegenheid creëren die de meeste kans op succes biedt.

Advies aan de werkgroep Groen van de Paasberg.

Gierzwaluwen zijn heel voorzichtig bij het betrekken van een nieuwe nestplek. Hebben ze eenmaal een nieuwe plek ontdekt, dan is de kans groot dat ze jaar op jaar terugkomen op deze voor hen veilige broedplaats. Het is aan te bevelen om geschikte nestkasten dicht in de buurt te hangen, waar er nog Gierzwaluwen in de buurt een broedplek hebben.

Advies fase 1

Aan de kopse gevel van Jacques Perkstraat no. 11, zes gierzwaluwnestkasten schuin langs de dakrand plaatsen.
Aan de kopse gevel van Jacques Perkstraat no. 12, zes gierzwaluwnestkasten schuin langs de dakrand plaatsen.
Aan de kopse gevel van Jacques Perkstraat no. 23, vijf gierzwaluwnestkasten schuin langs de dakrand plaatsen.
Aan de kopse Gevel van Da Costastraat no. 4, vijf gierzwaluwnestkasten schuin langs de dakrand plaatsen.

Advies fase 2

Bij de oude Paasbergkerk aan de zijde van de Tollenstraat, een aantal nestkasten onder het dakoverstek plaatsen. Daarnaast twee of meer nestkasten aan de gevel van de toren zo dicht mogelijk bij de loodslab, aansluiting dak (zie figuur 3) plaatsen. Bij de huizen rondom de kerk, met name bij de bewoners in de Tollensstraat die daarvoor belangstelling hebben getoond, een aantal nestkasten onder de dakoverstek plaatsen.

Advies fase 3

In de buurt van de Adama van

Scheltemastraat een drietal kasten plaatsen onder de dakgoot, zo dicht mogelijk bij de invliegplek, gezien tijdens de inventarisatie van 27 juni 2024 en daarbij gebruik maken van aanwijzingen uit deze buurt van eerdere broedgevallen.

Advies fase 4

Voor bewoners uit de wijk die hebben aangegeven een gierzwaluwkast te willen onder de dakoverstekken kan een goedkopere houten nestkast, type Zeist, volstaan.

De eerste fase is uitgevoerd.

Op 4 februari 2025, zijn bij de twee woningen aan het Jac. Perkpleintje en een woning aan de Da Costastraat duurzame nestkasten van het type Woodstone opgehangen aan de kopse gevels van de huizen. De bewoners zijn zeer betrokken en enthousiast. Op het moment van schrijven moet nog een woning volgen. Hiervoor moet een steiger geplaatst worden, dat is opgenomen in de planning voor het aankomend broedseizoen.

Figuur 7. Foto's nestkasten vanaf pleintje Jacques Perkstraat en Heijermansstraat

Figuur 8. Montage nestkasten Da Costastraat

Figuur 9. Een gezellig team, monteurs, machinist hoogwerker en buurtbewoners.

Figuur 10. Nestkasten type WoodStone 10 Vivara

In de zomer 2025 gaan we weer monitoren op de Paasberg.

Als Gierzwaluwen de aankomende zomer de kasten ontdekken en durven in te vliegen, dan willen we het project een vervolg geven door in de herfst en winter van 2025 fase 2 uit te voeren.

Ook in het jaar 2026 gaan we in de zomer weer monitoren. Als voorgenoemde fases van het project een succes mochten blijken, dan kunnen we het project uitbreiden met fase 3 bij woningen in de van Adema van Scheltemastraat.

En ten slotte, aan de bewoners op de Paasberg die hebben aangegeven belangstelling te hebben voor het bevestigen van een gierzwaluwkast aan hun huis, wordt geadviseerd om de goedkopere kast, type Zeist, onder de dakoverstek te hangen.

Een droom!

Zou het lukken dat op en rond de Paasberg in de zomermaanden weer gierzwaluwen boven de huizen en door de straten gaan gieren?

Dromen moet je soms najagen.

Dit project is financieel mogelijk gemaakt door een subsidie van de gemeente Arnhem. Bewoners van de huizen waar nestkasten zijn geplaatst hebben financieel bijgedragen. De groengroep Paasberg heeft een bijdrage gedaan, verdiend tijdens de herfstmarkt 2024. De gemeente Arnhem heeft kosteloos een hoogwerker ter beschikking gesteld.

Met grote dank aan alle deelnemers die meegeholpen hebben met de inventarisatieavond:

- de bewoners van de huizen waar nestkasten zijn geplaatst;
- de gemeente Arnhem;
- de Groengroep Paasberg;
- de bewoners van de Paasberg tijdens de gezellige groenmarkt.

Dank aan Marian Wissenburg voor het meedenken, overleg en het doorlezen van dit verslag.

Excursie

DE PRUNJE

DOOR CONSTANT DU FOSSÉ

De Prunje

11-13 april 2025
Gids: Cor de Vaan

Aan het eind van ons bijzondere excursieweekend begreep ik dat een veel gebruikt gezegde luidt: “Zij die thuisbleven hebben ongelijk gekregen”. Welnu, wat is dat weer bewaarheid!

Zeeland, De Prunje, omgeving Zierikzee, inlagen en de Oosterschelde. Alles overgoten met het mooiste weer van dit voorjaar. Zon, heerlijke voorjaarswarmte, kurkdroge luchten, staalblauwe hemel. En nauwelijks bij te houden zoveel vogels. Er zijn haast 100 soorten gezien. Uiteraard voor het merendeel steltlopers. Wat een weelde, alles bijeen. En met dat overdadige licht zijn vogels nóg mooier. Dat is genieten.

We waren slechts met vijven, in vier tentjes en een camper. Op zich ook bijzonder. Met onder ons twee vogellectoren. Als je op pad bent met vogelaars die haast alles zien en herkennen, zie je zelf ook meer. Dat is de tevreden ervaring van ons, de overige drie. Het traditionele vogelweekend van de VWG-Arnhem e.o. was voorwaar, in kleine kring, een groot succes.

Wees er voortaan ook weer bij!

In de kijker

Vale Gier

Iedere zomer zwerven er Vale Gieren door Nederland. Sinds 2020 worden waarnemingen dan ook niet meer beoordeeld door de CDNA. Een waarneming blijft daarentegen spectaculair.

Met een spanwijdte van 230-265 cm maken ze gebruik van zuidenwind om vanuit Zuid-Europa naar het noorden af te dwalen. Eind juni verbleven er acht vogels op De Hoge Veluwe. Met af en toe een uitstapje naar het werkgebied van de VWG Arnhem e.o.

Veel vogelaars namen de gelegenheid waar, om dichtbij huis van dit spektakel te genieten!

OEVERZWALUWENWAND WATERRIJK **KLAAR VOOR** **HET BROEDSEIZOEN!**

TEKST EN FOTO'S **KOOS DANSEN**

Vlakkij water waarboven zij op insecten jagen en riet waarin zij overnachten, kunnen broedgrage Oeverzwaluwen

sinds voorjaar 2018 veilig terecht in een voor hen aangelegd voortplantingsonderkomen in Park Lingezegen Waterrijk Oost.

Zij en wij danken deze kunstbroedwand aan een subsidie van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, de uitvoering ervan door beheerder Staatsbosbeheer en verder aan de samenwerking met Park Lingezegen en onze Vogelwerkgroep Arnhem e.o.

De vrijwilligersgroep onder aanvoering van Cor de Vaan die op 8 februari onderhoud heeft gepleegd aan de oeverwaluwwand langs de oostgrens van Lin-gezen Waterrijk Oost heeft eer van zijn/haar werk! Eind april, is het overgrote deel van de met leemzand gevulde gaten door nestelende en hun jongen voeren- de zwaluwstallen betrokken.

Een mooi, natuureducatief project, gefinancierd door de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, dat alternatieve nestmogelijkheden biedt, nu onze rivieren steeds meer in een strak keurslijf worden gehouden waar, voor de Oeverwaluwen zo wezenlijke verticale oeverafslag, geen kans krijgt.

De broedwand bestaat uit een ongeveer twee meter hoog grondlichaam, dat aan de oostkant wordt gestut door verticale betonplaten, met daarin uitgespaard 120 ronde gaten, als ingangen tot evenzovele door Oeverwaluwen uit te graven nesten. Wij zorgen ervoor dat de wand tijdig gereed is voor het nieuwe broedseizoen. Zo trok op zaterdagmorgen 8 februari jl. een kleine stoet van dertien leden aangevoerd door Cor de Vaan, met kruiwagens, schoppen, schepjes, goten en stampers vanaf opslagplaats De Paardenmaat naar de

circa 700 meter zuidoostelijker gelegen broedwand. Hier verwijderden zij in gezellige, geanimeerde groepjes van twee of drie man/vrouw ongewenste begroeiing en vulden de broedpijpen met nieuwe specie van ter plekke opgeslagen leemzand. Eind van de ochtend was het werk klaar. Laat nu - van eind april tot in augustus - de Oeverwaluwen maar komen!

Waarom een kunstwand?

Waarom zo'n kunstwand? Oeverwaluwen broeden onder natuurlijke omstandigheden

vooral in steile buitenbochten van meanderende rivieren en beken. Maar door waterbeheersing en kanalisatie zijn zulke afkalvende oevers steeds schaarser geworden. Weliswaar helpen ook afgravingen en zanddepots bij landschappelijke herinrichting en bouwprojecten de oeverwaluwen ook aan nestgelegenheid, maar dit is tijdelijk, ongewis en vaak onveilig.

Overwinteren in Afrika en broeden in Europa

's Winters verblijven onze Oeverwaluwen in Afrika, met name in en rond de Sahel. De aantallen broedparen in Nederland fluctueren nogal, onder invloed van droogte in de tropen en hoge rivierwaterstanden in ons land, waardoor veel nesten verloren kunnen gaan. De legsels bestaan uit 4 of 5 eieren, er wordt gebroed vanaf eind mei en de broedduur is 14 tot 17 dagen, gevolgd door nog 20 tot 24 dagen kuikens in het nest. Veelal volgt later in de zomer nog een tweede legsel, vaak in een andere kolonie op een andere locatie. Het aantal broedgevallen schommelde de afgelopen jaren rond de 30.000.

Waterrijk pas in 2024 goed bewoond

De oeverwaluwwand in Waterrijk Oost was met 60 broedparen pas in 2024 goed bewoond. Eerder, ver in augustus 2021, ontdekte teller Marc van Roomen al twee nesten waarin jongen werden gevoerd – onmiskenbaar Oeverwaluwen. Later bleken twee andere nesten al uitgevlogen te zijn. Marc vroeg me te proberen foto's te maken van de ouders met jongen. Dat lukte redelijk, ik zette ze op Waarneming.

nl, waarna Obsidentify de soort 95% zeker als Huiswaluw determineerde. Vervolgens corrigeerde validator Ronald Stolk dit tot Oeverwaluw. Al is de digitale techniek veelal superieur, gelukkig houdt de combinatie menselijk oog + veldkennis het laatste woord!

Overigens lijkt het me voor de hand liggen dat Oeverwaluwen die al met gunstig resultaat in een kunstwand zoals die in Waterrijk Oost hebben gebroed, in volgende jaren minder ervaren soortgenoten de weg wijzen naar dergelijke succesvolle plekken, ofwel plekken die er ook zo uitzien. Kijk als je wilt ook nog even bij de Oeverwaluw in de digitale vogelgids op Vogelbescherming.nl met daarbij verschillende keuze-aanvullingen met meer informatie over het hoe en wat van oeverwaluwwanden, zoals een instructievideo over de aanleg ervan en een factsheet stadsnatuur met alle wetenswaardigheden overzichtelijk samengevat per seizoen, zoals bijvoorbeeld dat een gemiddeld oeverwaluwennest met jongen per dag zo'n 7000 insecten eet.

Mijn vogelmoment

DOOR EDWIN WIEMAN

Iedere vogelaar heeft ze wel, van die momenten die indruk maken. En al was het jaren geleden, ze staan nog steeds scherp op je netvlies.

Je hebt de vogelgidsen al ontelbare keren doorgenomen en sommige soorten stonden daarin zo mooi weergegeven dat je ze dolgraag eens daadwerkelijk in het veld wilde zien.

Inmiddels enkele tientallen jaren ouder, kan ik me de momenten als tiener van mijn eerste Woudaap, Visarend of groep overvliegende en roepende Kraanvogels nog helder voor de geest halen. Veelal waarnemingen vanuit een roeiboot op de Nieuwkoopse Plassen. Een roeiboot die, naast goedkoop, zo rot en lek was dat er afwisselend moest worden gehoosd om te voorkomen dat we halverwege ten onder zouden gaan. Maar later net die extra charme eraan toevoegt.

In de loop der jaren kwamen daar mooie momenten uit het buitenland bij: baltsende Auerhoenen vanuit een tentje in Noorwegen of een groepje van zes luid roepende IJsduikers in zomerkleed op het Myvatn op IJsland. Momenten die je nooit meer vergeet.

Gelukkig hoeft je hiervoor niet ver van huis,

ook in het werkgebied van de VWG Arnhem e.o. ontstaan deze momenten en juist vaak onverwacht. Zoals ook vorig jaar, toen we met een klein groepje een BigYear hadden bedacht in Waterrijk/ Rijkerswoerdse Plassen. In een BigYear streef je naar zoveel mogelijk soorten in een gebied en hoe schaarser de soort, hoe meer punten je verdient. Een competitie dus, een beetje stressig als je te verwachten soorten nog niet ‘hebt’ en je mag elkaar hierom een beetje pesten. Maar wel een gezonde competitie. Je helpt elkaar ook bij het waarnemen.

Op 18 mei ‘moest’ ik als enige nog steeds een Visarend, dus wederom naar Waterrijk. En toen ontstond weer zo’n vogelmoment. Teruglopend vanaf het kijkscherm, geen Visarend, komt er een Dwergarend overvliegen. Camera gelukkig bij de hand, extra fotocheck, waarneming in de appgroep gezet en validatie (en felicitaties) volgde snel

Kijk, dat maakt het vogelen zo leuk. Je gaat voor iets (of niets) en krijgt iets compleet anders.

Heb jij ook zo’n vogelmoment? Laat het ons weten in één van de volgende Vlerken.

Excursie

ARKEMHEEM [NIJKERK]

DOOR INEKE WESSELING
FOTO'S JOS HUBERS

Arkenheem

22 maart 2025

Op 22 maart 2025 togen we vol verwachting met 13 excursiedeelnemers naar Arkenheem.

De vogels lieten ons niet in de steek. Grote aantallen Grutto's, Kieviten en Smienten in het gras zorgden voor een bont kleurenpalet. En het echte voorjaarsgeluid! Ook enkele zeldzaamheden lieten zich zien, zoals een Zwarte Wouw hoog in de lucht en na lang zoeken een kort beeld van een Topper. De Blauwborst misten we helaas wel, maar dat zal inmiddels wel goedge maakt zijn bij iedereen. Heerlijk weer, lekkere lunch, goed gezelschap en prachtige vogels. Het was een mooie dag!

MEERKOET

SMIENT

JAAR VAN DE TORENVALK

INKIJKJE IN HET LEVEN VAN EEN TORENVALKGEZIN

TEKST EN FOTO'S **KOOS DANSEN**

De aankondiging van het huidige Jaar van de Torenvalk herinnert mij aan juni 2015, tien jaar geleden, toen mijn Antoinette (overleden in 2018) en ik na een aanbeveling van mijn broer Hessel een week verbleven in een zomerhuisje aan de Groninger Waddendijk met als naaste burens, op enkele tientallen meters afstand, een Torenvalkengezin in een nestkast.

Die nestkast was er één van een reeks, langs de zeedijk geplaatst door het Waterschap Noorderzijlvest, vooral om de aantallen woelmuizen, met name de Veldmuis, die in te hoge aantallen de dijk ondergroeven, enigszins door Torenvalken binnen de perken te laten houden.

In dit open en kale landschap met vanaf de dijk zicht op Schiermonnikoog was

het afgelegen zomerhuisje, Noord Bromo genaamd (zie noordbromo.nl), de enige plek met wat bomen en struiken ter beschutting rondom.

Ik nestelde me met camera plus telelens en camouflagenet over mij heen daartussen en legde bij goed weer vrijwel dagelijks een tijdje vast hoe pa en moe Torenvalk muizen aansleepten en voerden en met de zes kuikens omgingen. Later heb ik bijgevoegde fotoselectie digitaal aan elkaar geplakt.

Contactpersonen

Broedvogeltellingen veluwezoom
Rob Vogel, rob.vogel@sovon.nl

Broedvogeltellingen gelderse poort
Joost van Bruggen, 024 - 741 0441,
joost.vanbruggen@sovon.nl

Trektellingen
Jan Schoppers, 026 - 495 5556,
jan.schoppers@sovon.nl

Watervogeltellingen
Jan Schoppers, 026 - 495 5556,
jan.schoppers@sovon.nl

Slaapplaattellingen
Jan Schoppers, 026 - 495 5556,
jan.schoppers@sovon.nl

Voorjaarsfenologie
Jos Pilzecker, 0575 - 561 042,
jospilzecker@hetnet.nl

Wetlandwacht Gelderse Poort Spijk - Loo
Eugene Driessen, 0316 - 224 377,
ejgm.driessen@gmail.com

Wetlandwacht Gelderse Poort Loo - Lathem
Jan Schets, 06 - 5135 3865,
jschets48@gmail.com

Waarnemingenarchief
Admin, Waarnemingen.nl, Ronald Stolk,
adm.vwg.arnhem@gmail.com

Stadsvogeladviseur Arnhem-Noord
Vacant

Stadsvogeladviseur Arnhem-Zuid
Vacant

Adviseur vogelbescherming
Ruud Reddingius, 026 - 362 9845,
r.reddingius@upcmail.nl

Agenda begin 2025

19,20,21 SEPTEMBER
Weekendexcursie Lauwersmeer

Index artikelen

Gierzwaluwen op de Paasberg..... 6

INLEVERDATUM KOPIJ
VLERK #3 2025:

1 SEPTEMBER 2025

Colofon

Redactie	Jeen Berting, Bas van Balen, Edwin Wieman, Rob Lensink
Vormgeving Fotoredactie Redactieadres Druk Foto omslag Voorzitter	Jeen Berting Joris Bolder vlerkredactie@gmail.com Pantheon Kleine Mantelmeeuw, Joris Bolder Pieter Pijnenburg, voorzitter@vogelwerkgroeparnhem.nl Henk Tamerius, penningmeester@vogelwerkgroeparnhem.nl
Penningmeester	Max Janse Jeen Berting Vacant Ruud Reddingius, r.reddingius@upcmail.nl Henk Tamerius, ledenadministratie@vogelwerkgroeparnhem.nl
Bestuurslid Bestuurslid Bestuurslid Bestuursadviseur Ledenadministratie	
Website Webmaster	www.vogelwerkgroeparnhem.nl Henk Ruissen, webmaster@vogelwerkgroeparnhem.nl

Richtlijnen voor aanleveren (wij verheugen ons op je bijdrage!)
Stuur het artikel toe als platte tekst, dus zonder opmaakstijlen.
Stuur illustraties, zoals kaarten, tabellen (Excel) en foto's (JPG, zo hoog mogelijke resolutie) als losse bestanden mee. Geef in de tekst aan waar ze moeten staan en voeg een bijschrift toe.

De redactie corrigeert altijd op taal- en typefouten en verbetert waar nodig. De redactie draagt geen verantwoordelijkheid voor de inhoud van de artikelen en behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren of in te korten c.q. veranderingen aan te brengen.

Overname van informatie uit artikelen is toegestaan met bronvermelding.
Op geen enkele wijze mogen foto's uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie en/of andere rechthebbenden.

De redactie is niet aansprakelijk voor de inhoud van ingezonden stukken.

Abonnement
Digitale Vlerk € 20.00 per jaar (€ 17.50 indien per machtiging betaald
papieren Vlerk € 25.00 per jaar (€ 22.50 indien per machtiging betaald
donateurs per jaar € 20.00 voor een digitale Vlerk en € 25.00 voor een papieren Vlerk bankrekening NL35 INGB0003 9834 71 t.n.v. Vogelwerkgroep Arnhem e.o. te Arnhem. Losse nummers te bestellen door € 4.00 over te maken o.v.v. " jaargang/ nummer "

